

**Antoninus Diana Panormitanus, Clericus Regularis, Doctor
Celeberrimus, Coram S. D. N. Alexandro VII. Episcoporum
Examinator, & Sancti Officij Regni Siciliae Consultor,
Coordinatus, Seu Omnes ...**

Diana, Antonino

Lugduni, M. DC. LXXX.

99. An Clerici, si fraudem efficiant quoad pondera, & mensuras, vel quoad pretium rerum venalium possint puniri in mulctis penuniariis impositis à lege iudicem laicum? Et an Principes laici ...

[urn:nbn:de:hbz:466:1-76442](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-76442)

à lege impositas: nam illa prior est etiam poena à lege constituta, ad quam Clericus non tenetur; nec Index laicus ex carentia iurisdictionis potest illam exigere: ergo dicendum, quod in tali casu Clerici sunt exempti, & liberi ab incurfione dictarum poenarum legis, quam Principes promulgant; verum possunt puniri ab Episcopis; mitiori tamen poena, vt *suprà in alia Resolutione* notauimus.

Sup. in Ref. quæ hic est etiam *suprà* 90. in eius §. vlt. & in aliis eius notat.

RESOL. XCVII.

An Index, laicus possit exigere poenas impositas à lege, si Clerici illam transgrediantur & res vendita ceciderint in commissum?

Et notatur Clericos pro damno, & noxa data à suis animalibus non posse conueniri coram iudice seculari, neque teneri ad poenas impositas.

Et aduertitur adilem non posse Clericum compellere, vt domum ruinofam destruat, ne vicinis noceat, neque pro plateis mundandis, vbi ipsi degunt, poenas pecuniarias extorquere. Ex part. 4. tract. 1. Ref. 8.

§. 1. **A**ffirmatiuam sententiam docent aliqui iuniores Iurisperiti, vt alibi notauimus; quibus iterum addo Pereiram *de manu Regia* part. 2. cap. 39. num. 15. quando poena imposita à lege, exigenda est de plano, quasi in commissum ceciderit: vnde ait ille. Si Clericus frumentum, vel oleum publicè exposuit venditioni, excedens taxam præfixit à Adilibus, si frumentum amissionem incurrit, ex statuto capi potest, quasi in commissum ceciderit, & hanc sententiam (quod vehementer doleo) tenet etiam Casus Palas in *opere morali tom. 1. tr. 3. disp. 1. punct. 14 §. 6. n. 9.* vbi ita asserit. Si poena exigenda est de plano absque alia controuersia iudiciali, qualiter solent iudices exigere ob solam declarationem ministrorum, qui signati sunt ad has poenas, seu contributiones exigendas, tunc licet videtur posse seculares iudices illam ab Ecclesiasticis exigere; quod si solvere noluerint, poterunt h̄ ab illis aliqua in pignus accipere solutioni præstandæ, quia hæc non tam in poenam violatæ legis accipiuntur, quam in reparationem damni dati, seu in contributionem debitam. Ita Palas. Sed magis amplè, & minus benè loquitur in hac re Samuel Lublinus in *summa casuum conscient. ver. Bulla Cæn. cas. 17.* vbi sic ait. Constituit Rex cum Senatoribus in suis Comitibus iustum pretium frumenti, simul obligans ad poenam subditos, si maiori pretio præsumerent vendere, interim Clericus contra hanc pragmaticam carius vendit, cuius bona index, vel magistratus ex officio sequestrat, numquid talis censuram incurrit? Dicendum quod leges taxantes pretium rebus, non solum obligant seculares, verum etiam Clericos, quoties illas vendiderint, proinde licet Clerici non sint subiecti legibus ciuilibus, subduntur tamen legi naturali & diuinæ: quæ præcipit ne res alio pretio, quam iusto vendantur, ergo præfatus index frumentum Clerici sequestrans non incurrit censuram. Oppones, igitur per te Clerici transgressores legum ciuiliu sunt puniendi? Respondeo in personis nequaquam puniendi, sed solum in rebus & bonis temporalibus. Hæc Lublinus. Sed hæc omnia sunt directè contra immunitatem Ecclesiasticam, & contra opinionem Lublini, Theologo quidem indignam, oppono Theologorum omnium communem opinionem, & pro nunc contra illum satis firè adducere ex eadem illustri Dominicana familia Antonium Soufam in *Bull. Cæn. cap. 20. disp. 95. num. 4.* vbi probat, quod sicut index laicus non potest in rebus Ecclesiasti-

Alibi in Resol. præcetera signanter in §. Ex his & seq. & n. f. in Ref. 101. eandem in §. Sed.

cos ad suum tribunal trahere; ita neque etiam sequestrare; nam si persona Ecclesiastica est exempta; ergo & res eius. Vide me ipsum in *part. 1. tract. 2. resol. 41.* Ad sententiam verò Casus Palas, quæ etiam est contra communem Theologorum, oppono ex eadem Societate Iesu P. Suarez *de legib. lib. 3. cap. 34. num. 17.* vbi tenet, quod maior coactio efficitur, quando absque alia controuersia iudiciali exigitur poena imposita à lege, vt est in casu quem docet Palas & Pereira, à quibus peto: Res illæ, quas malè vendunt Clerici, quo iure cadunt in commissum? certè non ex alio capite, quam ex lege prohibente; ergo etiam hæc est poena, ad quam Clericos indubitatum est non teneri; ergo, &c. Vide etiam me ipsum *vbi supra resol. 15. 71. & 76.*

2. Nota etiam hic obiter contra Pereiram *loc. citato num. 8. 9. & 11.* Clericos pro damno & noxa data à suis animalibus non posse conueniri coram iudice seculari, neque teneri ad poenas impositas, vt patet ex dictis.

3. Nota etiam secundò contra Pereiram *vbi supra n. 17.* adilem non posse Clericum compellere, vt domum ruinofam destruat, ne vicinis noceat, neque pro plateis mundandis vbi ipsi degunt, poenas pecuniarias extorquere, num hæc compulsio faciendæ est per iudicem Ecclesiasticum, vt nos *locis citatis* satis firmamus, & docet Molina *de iustit. tract. 2. disp. 1. 672. n. 5.* numquam enim laici habent iurisdictionem ad cogendos Clericos, vt in casu simili notat Suarez contra Regem Angliæ *lib. 4. cap. 26. num. 6.* & ita nouissime hanc sententiam docet Thomas Sanchez in *opusculo tom. 1. lib. 2. cap. 4. dub. 5. n. 9. & 11.* vbi in dictis & similibus casibus putat Clericos per iudicem Ecclesiasticum debere cogi.

Quæ hic est infra Resol. 268. §. Vnde, & in aliis multis eius primæ notat.

Quæ hic est infra Resol. 100. 98. & 98. Super hoc in Resolutione 102. & 103. in alio §. eorum notat.

Sup. hoc infra Resol. 144. §. 1. Paulo post initium & lege alia Ref. eius primæ not. & etiam secunda.

RESOL. XCVIII.

An Clericus, qui falsa mensura triticum, & vinum, vel oleum vendidit, possit puniri à iudice seculari? Ex part. 1. tract. 2. Ref. 77. aliàs 76.

§. 1. **A**ffirmatiuè respondet Chassaneus *consuet. Burgund. rubr. 1. §. n. 90.* Petrus Cenedo in *collekt. iur. can. p. 1. collekt. 37. num. 18.* & Ludouicus Mexia in *prag. taxa panis, conclus. 5. num. 29.* cum aliis Iurisperitis.

2. Sed ex dictis contrarium profus asserendum est: nam, vt firmat Augustinus Vigianus *tract. de immunit. Eccles. disp. 2. conclus. 3.* Vasquez in *p. 2. tom. 2. disp. 167. cap. 4. num. 29. & 30.* Salas *de legibus, disp. 14. sect. 9. num. 106.* Barbosa in *collekt. tom. 1. lib. 3. decret. tit. 17. cap. vt mensura de empr. & vendit. num. 3.* qui citat Martham, & alij Theologi communiter; Clerici legum ciuiliu violatores, minimè puniri possunt à politico Magistratu. Et licet, vt *superius* diximus, teneantur obedire legibus ciuilibus in his rebus, quæ spectant ad regimen ciuitatis, & sacris Canonibus ac clericali officio non repugnant: tamen ad hoc tenentur, non directè, sed indirectè; non vi legis, sed vi rationis, & idè non possunt à Iudice seculari, si illas transgrediuntur, aliquo pacto puniri, sed ad Iudicem Ecclesiasticum recurrendum est. Vide etiam Filliucium *tom. 2. tract. 35. cap. 9. n. 94.* & Barthomæum à S. Fausto in *specul. Confess. disp. 6. quæst. 44. num. 3.*

Sup. hoc in Ref. seq. & infra in Ref. 101. §. in fine, & seq.

Superius in Ref. quæ hic est *suprà* 90. & in omnibus aliis eius primæ, secundæ, & terciæ annotationis.

RESOL. XCIX.

An Clerici, si fraudem efficiant quoad pondera, & mensuras, vel quoad pretium rerum venalium possint puniri

De Immunit. Eccles. Resol. XCIX. &c. 149

puniti in multis pecuniariis impositis a lege per iudicem laicum?
 Et an Principes laici auctoritate propria non possint statuere, ne ad beneficia aduenæ assumantur; nec possint precipere ut possessio beneficii non apprehendatur sine eorum licentia, & consensu, aut Gubernatoris, vel Præsidis? Ex part. 3. tract. 1. Resol. 6.

Affirmatiuam sententiam contra me docet Cutellius ad leg. Jacobi, cap. 58. not. 71. in fin. & cap. 6. not. 75. numer. 3. & ad leg. Feder. capit. 116. 105. numer. 3. Quia ait ille, nullus forus, nullave exemptio in his que communi bono constituta sunt ad societatem humanam incolumentem seruandam, proficere debet, prout est cura ne cibaria falsis mensuris, vel corrupta substantia venundentur, conuenit enim ei, qui in vniuersum his seruandis incumbit, exemptos quoque ad id compellat. Ita ille, ergo per Cutellium, Clerici tenentur seruare leges tendentes ad bonum publicum, etiam vi coactiua, & idèd vt ipse loquitur, exempti dictas leges non seruantes per iudicem laicum, multis pecuniariis compelli possunt illas seruare. Sed hæc doctrina est contra communem Canonistarum & Theologorum sententiam, vt sanè probauit multis in 1. p. tr. 2. ref. 8. & p. 4. tr. 1. resol. 52. quibus addo Bellettum in disquis. Cler. p. 2. §. 50. num. 7. & me citato Squillantem de Priuileg. Cler. cap. 7. nu. 94. & cap. 8. num. 39. & Baldellum tom. 1. lib. 1. disputat. 37. numer. 16. Malderum in 2. part. quæst. 96. artic. 5. Fagnanum de cens. Pauli V. part. 3. fol. mibi 72. Viganium de immunit. Eccles. disputat. 2. conclus. 5. Maynardum de Priuileg. Eccles. cap. 7. §. 6. Sed audiamus Montefinum insignem Theologum Illustrissimæ Academicæ Complutensis, sic asserentem in p. 2. D. Thom. disput. 13. quæst. 14. difficul. 3. num. 200. & 201. Manet difficultas, an subiiciantur Clerici legibus secularibus, quæ spectant ad politicum regimen, quibus nulla iniuria irrogatur dignitati Clericorum; vt quibus taxantur pretia rerum venalium, aut quibus præcipitur vltus fericus, &c. Dico primò, Clerici subiiciuntur huiusmodi legibus secularibus. Dico secundò, non tamen subiiciuntur Clerici huiusmodi legibus, quantum ad vim coactiuam. Sed potest hoc benè & malè intelligi. Nam si intelligatur ita, quòd Clerici transgressores istarum legum omninò sint impunes, falsum est, & absurdum; si autem intelligatur ita, quòd non debeant puniri per iudices seculares, verum est intentum in proposito: non enim decet quòd Clericus, aut Episcopus subiiciatur iudici seculari; atque adèd si Clerici, aut Episcopi sint transgressores istarum legum, puniri debent, & licet puniri possint pœna taxata per ipsam legem, tamen executio pœnæ non debet fieri per iudicem secularem, sed Ecclesiasticum. Ita Montefinus. Sed ego puto (licet hæc dissensio non faciat pro opinione Cutellij) contra Montefinum, Clericos non incurtere pœnas lege ciuili statutas, & ita docet Vasq. in 2. part. tom. 2. disp. 167. cap. 4. num. 29. vbi sic asserit: Ecclesiastici verè non sunt subditi Principibus, cum ab eis puniri minimè possint, ergo id, quòd lege Principum præcipitur, non ratione obedientiæ & subiectionis, sed vt consonet toti Reipublicæ, facere debent; alioqui si obedire deberent tanquam inferiores sequeretur eos etiam incurtere pœnas lege ipsa statutas, impossibile enim videtur aliquem subditum esse alteri, & ei parere iure obedientiæ, nihilominus ab eo non posse propter transgressionem puniri. Etenim hac ratione diximus Principem debere suas leges seruare, non iure obedientiæ, vt inferiores, sed tantum vt reliquo cum corpore rectè conueniat. Por-

rò Clericos non incurtere pœnas lege ciuili statutas, Doctores ingenuè fatentur: ratio verò manifesta est. Nam Clerici, & exemptæ personæ sub Ecclesiastica iurisdictione, non autem sub iurisdictione Principis secularis constitutæ sunt; ergo, &c. Ita Valquez. Videat modò Cutellius vtrum sua, an mea sit amplectenda sententia; & surdus sit ad ea, quæ docet Surdus consil. 301. num. 31. & Doctores citati, qui multas rationes pro hac opinione adducunt, quibus hanc adde, nã pœna licet pecuniaria, tamen ex delicto oritur, vt patet l. 1. ff. si quadrup. ibi; Noxia autem est ipsum delictum, & ex §. 1. Instit. de noxal. & ex l. Quintus. & seq. ff. ad leg. Aquil. & ex cap. silaferis, de iniur. ergo si admittenda esset doctrina aduersariorum, sequeretur quòd Clericus posset in seculari iudicio conueniri ciuilliter ex personali actione, quæ descendat ex delicto, quòd dicere est absurdum. Et ideo meritò nouissimè docet Baldellus in Theol. moral. lib. 5. disput. 39. num. 15. quòd si possint laici punire Clericos pœna pecuniaria, verè Clerici essent sub potestate laicorum, & consequenter possent puniri pœna corporali. Vide etiam Metollam tom. 2. cap. 3. difficult. 2. num. 608. Igitur ex his etiam apparet, nò posse iudices laicos sumere à Clericis res venales quæ contra legem ab ipsis venduntur, vel extrahuntur à ciuitate sub colore, quòd dictæ res eo ipso cadant in commissum, & idèd non benè Cutellius ad l. Marini cap. 41. not. 42. num. 4. dixit, quòd vbi pro apportandis rebus aliquid deperditur, exempti etiam Clericalis ordinis teneantur, quòd si tulerint, cogi in bonis à laico iudice possunt, nã hæc omnia habent rationem pœnæ, vt manifestè patet; ergo laici non possunt in Clericos illam pœnam instigare; & quaro à Cutellio, qua ratione res illæ cadant in commissum? certè non ex alio, capite, nisi à lege prohibente, ergo ad id non tenentur Clerici, quia non tenentur, nec sunt obnoxij pœnis à lege laicali impositis; recognosce me ipsum in part. 1. tract. 2. resol. 71. Nec his omnibus obstat cap. ex literis de vita & honestate Clericorum, quòd adducit Cutellius in sui fauorem, nam ibi summus Pontifex, vt legenti patet, & asserunt omnes expositores, loquitur de Clerico negotiatore, qui subiacet iudici laico, vt ab eo puniri possit in rebus negotiationis; non est ergo casus ille extendendus ad alios casus, in quibus Clerici potestati seculari minimè subiiciuntur.

2. Et hæc dicta sufficiant defensionis causa circa obiectiones, quæ contra me edidit nouissimè Marius Cutellius in suo Codice legum Sicularum, nam ea, quæ asserit in fine dicti libri cap. 67. not. 70. num. 9. non indigent responsione. Ego enim fateor conuenire, vt beneficia exteris minimè conferantur, & hoc satis probaui in 1. p. tr. 3. de Parlamento resol. 6. Sed ex hoc non sequitur quòd Principes laici auctoritate propria possint statuere, ne ad beneficia aduenæ assumantur, & hoc nego in illa resolutione à Cutellio citata, & negat nouissimè Castrus Palauis tom. 2. tract. 12. disp. 20. punct. 8. n. 9. quia nemini à summo Pontifice, vel ab illo auctoritatem habentis datum est de rebus spiritualibus disponere. Sed materia beneficiorum spiritualis est, ergo, &c. Deinde ius præsentandi ad beneficia nullus laicus habere potest, nisi ei fuerit à Pontifice concessum; ergo multò minus habere poterit ius excludendi à Pontifice præsentatos, nisi à Pontifice hæc exclusio concedatur; & idèd ex Felino docet nouissimè Baldellus tom. 1. lib. 5. disput. 36. numero 14. quòd Principes non possunt præcipere, vt possessio beneficii non apprehendatur sine eorum licentia, & consensu, aut Gubernatoris, vel Præsidis.

* Sup. hoc in Ref. seq. & infra in Ref. 214. §. Secundo infertur, & in aliis eorum annotatio. num.

Quæ hic est supra Ref. 96. & in aliis eius primæ annotationis.

Quæ nunc inuenitur in tom. 7. tit. 6. Ref. 17. §. 1. Sed signanter sup. hoc infra in Ref. 204.

Sup. hoc infra in Ref. 205. & in alio §. eius primæ annotationis.